

Zondag 15 januari 2017

Teksten:

Genesis 22:1-19 in de vertaling van Huub Oosterhuis en Alex van Heusden

Hebreeën 11:1,2,8-12,17-19

Gemeente van Christus,

Tijdens de Kerstdienst hebben we nagedacht over de betekenis van de vlucht van Jezus en zijn ouders naar Egypte, op een ezel. En nu hebben we weer een bijzonder verhaal gehoord waar ook een ezel in voorkomt. Het gaat over het levensverhaal van één van de aartsvaders, te weten Abraham. Abraham, wiens naam betekent ‘vader van vele volkeren’, aartsvader van zowel Joden, christenen als moslims. Abraham kwam uit Ur, dichtbij het tegenwoordige Iraakse Basra, waar hij volgens het boek Jozua¹ zijn eigen goden had waar hij vastigheid in vond; hij, Abraham, een nomade, diende de goden van zon, maan en sterren, van de natuur. Maar een aan hem onbekende Stem, die van Jahweh, Adonai, de Eeuwige, God had hem gezegd met vol vertrouwen in zijn leven verder te gaan. Daaruit was zijn nieuw geloof geboren, was er een band, ja, een verbond, ontstaan tussen Jahweh en Abraham vice versa. Een verbond om samen verder te mogen gaan. Hij moest wegeen op gaan waarvan Jahweh wilde dat die zou gaan, onbekend, onbepaald, onbestemd, maar wel in vertrouwen op Jahweh’s instemming, aanwezigheid, Zijn nabijheid en liefde. En Abraham? Hij ging, hij deed het toch maar, ondanks die hele bagage van een oude manier van geloven in die goden van de natuur. Maar nu, in ons verhaal wordt Abraham *in extremo* op de proef gesteld. Want die zelfde Stem uit Ur kwam bij Abraham terug, die Stem die hem één keer aansprak met ‘Abraham’, die Stem als voor Abraham de Stem van de enige levende sprekende God, God van en boven alle goden, in het Hebreeuws staat er ‘Elohim’, God van alle goden, Heer der Heerscharen wordt deze weergave ook wel genoemd; God als Elohim sprak Abraham één keer in die herkenbare Stem aan en droeg hem op om zijn enige zoon, die de enige garantie van zijn verbond met deze God was, om deze zo geliefde jongen Izaäk, de zoon van de belofte, op te offeren aan God, in het land Moria, dat ‘door Jahweh uitgekozen’ kan

¹ Jozua 24:2

betekenen; daar dus op een berg, misschien een zinspeling op de latere Tempelberg in Oost Jeruzalem, en dan klaarblijkelijk net zo zoals in die tijd mensen aan allerlei geprojecteerde goden en godjes werden geofferd. En Izaäk, dat letterlijk betekent ‘hij die lacht’ zou het lachen wel doen vergaan in dit verhaal, maar hij ging wel mee om te offeren aan de God van zijn Vader, van Abraham, Izaäk en later...! En na het spreken van God zei Abraham getrouwd en met vol vertrouwen: ‘hier ben ik’ en weer ging hij. Hij zadelde zijn ezel, dat edel lastdier, met brandhout, nam twee jongeren of knechten mee en uiteraard Izaäk. En Abraham? Die ging met zijn eigen zware last van dit offer in het geheim zijns weegs. Na drie dagen – drie dat getal dat in de Bijbel een wending naar iets nieuws toe aangeeft – na drie dagen zagen zij, vader en zoon, die berg in de verte; zij lieten ezel en knechten achter, Abraham nam de last van het brandhout van de ezel af en plaatste het op de schouders van Izaäk, die het vreemd vond dat zijn even geliefde vader wel een offermes en een vuurtje bij zich droeg, maar geen offerdier meenam. Vandaar dat Izaäk tijdens deze *via dolorosa* tot Abraham sprak en zei: ‘Mijn vader! Hij sprak: hier ben ik, mijn zoon. Hij sprak: Hier het vuur en het hout, maar waar is het lam voor het offer? Abraham sprak: God ziet het lam dat Hem ten offer wordt gebracht, mijn zoon.’ Izaäk geloofde in het geloof van zijn vader en zo gingen zij beiden samen. En zo kunnen wij ook samen gaan, als mensen zo enorm verweven met wat we in ons eigen leven als bagage hebben meegekregen, met het verstaan of niet verstaan, het begrijpen of niet begrijpen van het gehele leven, waarin zoveel of te veel geofferd wordt; en dit kan zelfs leiden tot excessen, schijnt het, zelfs in het levensverhaal van elk mens, van u, jou en mij, en ook in het levensverhaal van Abraham. Want zien we niet dat Abraham eerder een godsdienstwaaninnige was geworden, en zien we niet God, Elohim, verworpen tot een strenge wrede opeisende God; zeggen godsdienstwaaninnigen ons nog steeds niet de wacht aan, bedreigen we elkaar niet, offeren we zelfs elkaar niet op vaak in God’s naam? En waar is God dan als iets serieus uit de hand loopt of dreigt te lopen? Kan God er niet in voorzien dat dit alles niet gebeurt? ... En het geschiedde: In ons verhaal geschiedt er wel degelijk iets, iets heel bijzonders, waar het allemaal om het ware zien, doorzien, voorzien en inzien gaat: de offerplaats wordt gebouwd, jazekeer, het brandhout wordt geschikt, jazekeer, de zwijgende Izaäk wordt gebonden op die goddeloze offerplaats, jazekeer, Abraham durft het aan zijn arm te strekken om zijn eigen zoon met een mes te slachten, helaas, MAAR nu niet één keer maar twee keer roept een boodschapper van Jahweh ‘vanuit de hemel’ staat er, dus niet als een Stem van de sprekende God van de goden die zou verworpen in de ogen van ons mensen, neen, ‘een bode of boodschapper van Jahweh’ staat er; die roept niet één, maar twee

keer ‘Abraham, Abraham’; Jahweh die boven en naast en achter alle denken en spreken door ons over God is, die daar troont, die is die Hij is en zal zijn die Hij zal zijn, Die Heilige Eeuwige en Enige Heer is het die Abraham via Zijn bode doet inzien dat op deze wijze Jahweh erin zal voorzien dat dit offer nooit en te nimmer kan en mag! En weer zei Abraham met vol vertrouwen en geloof: ‘hier ben ik’. Ja gemeente, Deze, Jahweh die Abraham uit Ur had doen gaan doet Abraham leren zien waar het op aan komt als je met Jahweh door het leven mag gaan. Jahweh wil geen offer van mensen, maar wel een vertrouwen, een verbond, verbinding met ons mensen; dat is kansrijk maar ook risicovol. Als een ram kunnen we verstrikt raken in alle zorgen en dilemma’s, verstrikt in alle interpretaties en percepties binnen ons bestaan, om het wat dichterlijk te zeggen alsof we verward in struiken zijn. Die ram moet opgeofferd worden! Hetgeen gebeurde in ons verhaal, en Abraham noemde die plaats ‘Jahweh ziet’ of ‘de Heer zal er in voorzien’. Weet dan dat Jahweh de Heer u, jou en mij nooit zal opofferen. Jahweh Ziet ons, als levend in Zijn nabijheid. Op deze wijze zal Jahweh, de Heer, erin voorzien. Jazeker, het alles is risicovol. Abraham had kunnen weigeren ten koste van Izaäk en dat met zijn geloofsbesef dat de Heer doden – dus ook een geofferde Izaäk - kan doen opstaan zoals in de Hebreeënbrief wordt geschreven; maar nee, Abraham laat zich zelfs onder meer dan zware druk leiden door de liefde en nabijheid van deze Heer; zo beproefden Heer en mens, Abraham in wezen elkaar, en doen we dat misschien nog steeds gemerkt en ongemerkt! En weer spreekt de bode van de Heer, Jahweh, voor de tweede keer, ter bevestiging, weer uit de hemel vandaan, want de Heer is verheugd over Abraham’s vertrouwen in Hem die geen goddeloze wreedheid wil, maar ‘zegen voor alle volkeren der aarde in jouw nageslacht, omdat jij mijn Stem hebt gehoord’. We zijn voorbij een kille koude godenwereld, we groeien naar en aan elkaar, Heer en Abraham, Heer en mens, Heer en wij, wij samen, bij elkaar omringd door de Eeuwige, in onze vreugde, onze nood, in onze onzekerheid, in ons: leven.

In de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest,

Amen